

Изази сваког
четвртка у недељу

***

Цијена за Аустро-Угар-
ску: на годину К 3.20
на по године К 1.80
на четврт. год. К —.80
За друге земље: на го-
дину 5 круна. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
цјеновнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
шћују, рачунају се је-
дним.

***

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу уредни-
штву „СРПСКОГ КОЛА
народног листа“. Руко-
писи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Србобрана“

Значење велеиздајничке парнице.

II.

Путовао сам скоро кроз Банију. Зауставио сам се уз пут у једном селу. Биле су покладе, задњи сватовски дан. Многи сељаци са сватовима очекују покладе и тога дана је свуда највише вјенчања. Тако и овај пут. Послије подне стали стизати цркви сватови иза сватова, кола иза кола. Пјесма, халабука, потцикивање, ујујукање, свирале, бубњеви, пуцњава из кубура и револвера. А над свом том збрком и мјешавином вију се српске тробојне заставе, трепере, лелујају се, увијају, као радосне, обијесне и пркосне. Шестеро кола у једним сватовима а четири заставе! У једним колима испрсила се стара сељакиња, напрегла сваку жилицу и држи велику заставу: тешка је, вјетар пири и носи је. Мати младожењина, удовица, на мјесто покојника као глава породице барјактари.

Погледаш из ближе: момчадији тробојке на прсима, дјевојци (млади) на ђердану, дјеверу преко пешкира, коњима код ушију као у го-сподским сватовима.

Један сељак позна ме и виче ми:

— Господине, зовните ме вама Акуртија, да види има ли Срба.

— И Тарабокију, и Кошутућа и Раука — довикују други и смију се објешењачки, весело, потпрдљиво.

* * *

— Госпо драга, да сте јуче били на кр-сном имену код Б., лијепа ли би дивана чули — прича једна сељакиња једној госпођи на селу — Дига се К. да наздрави онима нашим што су лежали у тавници. Везе К., кити, Бого, канда му мед на уста тече. Мам ми сузе поте-кле на очи. О Боже, ђе је он тежак научио 'нако лијепо диванити!

* * *

Причају ми људи: Кот. област за избора жандарима апсила тежак самосталце у томе крају. Свезали тако жандари једног сиромаш-ног ваљаног ратара и гоне га, а он дигао главу и мушки корача. Свијет се скупио па гледа

шта се ради. Једна старија жена ратарска со-коли уапшеног тежака:

— Тако ти, синко, тако. Дигниде главу. Немаш се ти зашто стиђети. Нијеси ти сла-нине укра', не носиш је свезане о врату. Није то срамота. Кад су дични они што су за нас лежали, нолико дуго у тавници, рашта би ти био срамотан и у земљу гледа'?

* * *

И са свију страна и причају и пишу, да никад српска свијест није била тако јака у нас, као сад послије процеса. Носиле се и прије српске заставе, али рјеђе; спомињало међу се-љацима Српство, али мање; одлазили су и прије у затвор људи за политику, за народну ствар, додуше на мање, али затвор таки сматрао се - у народу као и други затвор, за нешто ружњу и срамотно, није народ знао да прави разлику између страдања у затвору за народну ствар и окајавања у тамници за почињени гријехр злочинство или преступак.

У великом послу српског народног освјеш'ћивања велеиздајничка парница учинила је много, толико да ми то још нисмо врени ни оцијенити. То за јамачно нису очекивали наши гонитељи, јер не би нас поуздано гонили, да су то слутили. Они су рачунали на то, да ћемо ми пригнути главе и на све њихове жељице ме-танисати.

А ми смо познавали свој народ врло добро и увијек смо писали и говорили да ће наши противници поступити противно од онога, што очекују. Валеријан Прибићевић рекао је у свом задњем говору обранбеном: Ова ће парница више учинити за Српство, него двадесет година нашег највреднијег рада.

И то је истина. Срби не опадају још међу народе развијене, зреле, дошле на врх напретка, који сами од себе, без вањског неког гуркања и подстицања, раде све што је потребно за њихов напредак. Ми још нисмо израсли посве из дјетиње кошуље у овом погледу: Као и дјеца, тако и млади још народи раде многе ствари више из пркоса, него ли стога, што су увјере-ни да тако треба радити. Кад их нико не би дирао, они би свеједно дошли на то да раде

Чувајте и остављајте сваки број овога листа, јер ће вам требати и послије, да га читате.

што је добро за њих, али касније, требало би протећи до тога доста времена.

Српство је у Горњој Крајини некад било јако свјесно, али је та свијест била јако ослабила. У то се родио код Хрвата Анте Старчевић, који је узео проповиједати страшну мржњу против Срба, стао нас звати „накотом, Цинцарима, Власима, Мартолозима“, писао да смо „дозрели за сјекиру“ итд. Мирни Срби раздражише се на то, стадоше се окупљати, помагати, освјешћивати. И није то само једна шала, кад неки Срби веле, да би ми први требали дићи споменик А. Старчевићу, јер нас је освијестио!

Што је Анте отпочео, то је велеиздајничка парница довршила. Српска свијест пламти и букти. То је други наук и друга тековина наша из велеиздајничке парнице. А.

„Србе је колац овамо дотјерао, колац ће их и отјерати одавле“.

Има у Хрватској један погоспођени сељак. Зове се А. Јемрић. Код задњих избора кандидирала га је Хрватска пучка сељачка странка за посланика у Херцеговцу. Први дан није прошао. Коалиционаш Кршепелка имао је највише гласова, фалило му само мало до половине. Иза њега имао је највише гласова овај Јемрић а најмање је имао владиновац, Томашићевац Леополд Сингер, жидовски богаташ из Беловара. Дошло је до ужег избора други дан и сви скоро мађарони Сингеровци, и чиновници, гласаше за Јемрића, а против коалиције. Коалиција је најмржа мађаронима, јер већ 4 године води тешку борбу против мађарске премоћи овде и они знаду да је зато с њом тешко изаћина крај. А са Стипом и Антуном Радићем, вођама те тобожње сељачке странке лако је. Увек су били против католичких попова. Али да добију зајам од 50.000 К за своју штампарију од моћних попова из Крањске, они су сагнули врат, поклонили се поповима, па су и депутацију слали надбискупу у Загребу, да се поклони у име странке. Водио ју је, како смо у своје време јавили, посланик новиградски Јалжабетић. Мислили су мађарони у Херцеговцу: Лако ћемо и ми с њима. И нису се преварили. После избора прилепише се Радићи са странком уз владу.

Но да пређемо на Јемрића. Пред избор држао је он дакако скупштине. Једну је држао и у селу Трновитици и говорио између осталог и о нама Србима. Мислио је да га неће Срби чути, јер се он пред Србима, као и вође му Радићи, Шуперина и други, прави леп. Али чули га Срби сељаци и јавили нам, да је Јемрић рекао ово:

„Србе је колац овамо дотјерао, колац ће их и отјерати одавле“.

Није ништа ново рекао против нас г. посланик Јемрић. То су нама Србима већ безброј пута до сад рекли франковци. Само се ми нисмо чудили франковцима. Једно стога, што се они никад нису ни правили наши пријатељи, а Јемрић и његови пред Србима другачије гуде. А друго зато, јер франковце води Жидов Франк. Жидови нису велики јунаци, то зна свак. Зато су и претили и јуначили се толико против нас, кад знаду да нас је мало у овој држави и да нам сви о глави раде, особито Швабе и Маџари. Па хајд да и они буду једаред јунаци.

Али од Јемрића и његових, који нису Жидови, ми смо очекивали да ће претити Маџарима или Швабама. Та они су ваљда више јада задали Хрватској од нас Срба. Они су чак хтели вешати нас Србе, што смо се сложили с поштеним Хрватима, да бранимо Хрватску и себе у њој. Зашто јуначина Јемрић не зграби колчину и на њих не појури, кад му јуначко срце не да мира?

Али јест. Јемрић се прилепио уз мађароне, а јуначку ћуд хоће на нама да истражи. Али нека се не вара. Ако би ишло и на коље, што неће, мислимо, неће се Срби бојати јунака Јемрићеве длаке. Нису се ни већих делија препадали, неће ље ни Антуна Јемрића!

Нека дакле прети, слободно му је. Али нека не говори неистине. Јер неистину каже г. А. Јемрић, кад вели да је Србе овамо дотерао колац (он мисли тиме турски колац, јер су Турци Србе на коље натикали). Па да смо и побегли испред коља, не би била срамота. Јер то значи, да смо се бунили, да се нисмо дали, па су нас Турци хтели мукама упокорити. Турци нису набијали на коље покорних робова, него јунаке. Да је А. Јемрић био на српском месту, не би морао бежати. Он лиже сада табане мађаронске, а мађарони не натичу на коље. Где би он тек Турке лизао који су на коље набијали људе!

Али наше старе није овамо дотерало коље. Њих је догнала овамо њихова страшна мржња на ропство, на нехришћане Турке, њихова слободњачка ћуд. Они су желели да живе слободно и да се свете душманину. Зато су увек склапали уговоре са немачким властима, да неће бити робље, кметови, кад пређу овамо. Јер, онда воле остати у Турској. Другачије неће селити из Турске. И немачке власти су на то пристајале, само да добију то јуначко племе за се, да чува границе државне од Турака.

Тако је то било јуначки Антуна Јемрићу. Слободњачка ћуд српска довела је овамо Србе. Она би их и одагнала одавле сада, кад нас хоће да заробе овде, да се има куд ићи. Но о том други пут.

Из ратарских писама о изборима.

Избор у Херцеговцу.

Ово лијепо писмо добили смо од једног ратара из В. Дапчевике:

„Читам у „Српском Колу“ и у „Србобрану“ шта се све радило са стране власти за избора. Од нас се нико не јавља, као да је ишло све по закону и реду. 14 дана пред избор био је код нас попис друмарине и за сол. Том приликом је биљезник купио потписе за Сингера. Једног јутра заредаше патролци по селу Вел. Дапчевици, да сви људи иду школи. Долази, веле, Сингер, који ће израдити жељезницу од Бјеловара на Гарешницу и Грубишно Поље. Свакако се преметао и ломио Сингер, хвалећи владу и Томашића. Али кад му подвикну Јаков Глежнић, а зашто та влада држи у снази велеиздајнички процес, и хоће ли он у друштво Араницког, збуни се Сингер и почне говорити да је Араницки добар човјек. Послије скупштине ишло се на јањетину и вино. Рачун је платио Чивут Клајн из Груб. Поља.

Но биљезник је наљушио да му неће то све помоћи те учини ово: 22-ог октобра примили су људи позиве за избор (исказнице) и потписали доставнице. Кад 23. у јутро, а пандур иште натраг позиве. Неће, вели, бити избора на 28. код нас. Купи позиве, али доставнице не враћа. Дам и ја свој позив. Али мени сине кроз главу: Гледај, он купи позиве, а ми потписали доставнице. Људи тако неће доћи на избор, мислећи да га неће бити, а они ће имати потписане доставнице и моћи рећи да нисмо хтјели доћи на избор, и ако смо добили позиве. Ја скочим и викнем комшији да не да исказнице. Али комшија већ дао, па кад је стао искати је натраг, пандур не да. Шта ћу, већ пишем једном интелигентном човјеку у Груб. Поље, да ми јави, хоће ли бити избор 28. и опишем му шта се ради. Овај јави да хоће. Но у то се рашчуло за све, па су се ваљада препали и вратили.

Што нијесмо побиједили криво је једно то, што је много Срба фалило. Немају сви кола, а није их ко имао разгријати и сложити. Наша жалосна интелигенција сеоска није ништа радила. Ратари нису знали о чем се ради. Свако вече у очи избора је право Косовско вече. И то треба растумачити народу, а не сједјети у запећку и онда кривити народ, кад пропанемо. То је једно. А друго, Хрватска самостална странка није ништа радила. Да је барем трећину хрватских гласова задобила.

Да видите шта други раде. Није доста звати се само присташа странке, а не радити ништа у народу. Требала би и наша српска народна самостална странка да пошаље овамо своје људе,

на примјер Будисављевића, Прибићевића, Стојановића. Баш ако не њих, а оно њима сличне па да се држе поузданички састанци, гдје би требало онда упозорити интелигенцију да се боље заузимље.

Из М. Дапчевике, Лончарице, Јасеноваче, Тополовице, Г. Ковачице мало је ко и био на избору. Из В. Дапчевике били су сви и гласали за коалицију до једног јединог.

За лијеп примјер може бити село Растовац. Имали су човјека који их је сложио, све су њих по 6 сјели у једна кола. Нико није фалио.

Ми сељаци смо у великом страху да ће сва досадања борба бити узалуд, ако се то што боље не буде радило у народу у будуће.

Не дајте нашој интелигенцији да спава, јер ви не спавате. А опомените и Хрв. самостранку. Треба да Хрвати уче свој народ на то, да је без Срба узалудна борба. Јер, ко је на мегдану, а противник му за леђима, тај не побиједи. И ове нове странке које би се раде увеличати, без Срба не могу никад ништа израдити, ако им Срби не буду у прилог. Исто тако Срби без Хрвата. Не треба народ залуђивати, као што чини ова хрватска сељачка странка. Нађе ма какву будалу, опреми га у сељачку одјећу, па да ће он спасити народ. Шта је то, него онсјена простоте? Као да нема и сељака који ће издати и зло учинити. Пита се, је ли си ти човјек, а не јеси ли сељак, или надничар, или опанчар, или адвокат, или трговац и тако даље. И Бусић је сељак, и Турајлић и други свјedoци у велеиздајничкој парници. Зар је Турајлић бољи од д-ра Ђурића, зато што је сељак, а Ђурић лијечник?

Човјек би се чудом чудио шта ради Хрв. сељачка странка од Јемрића. Воде га као мулца и у цркву да им се „заклене“. Обећавају, заваравашу народ.

Треба дакле радити у народу и то поштено, искрено, а не лагати му и омамљивати га.

О избору опћинског одбора.

Избор одборника.

Како је састављен опћински одбор.

У опћинском одбору може бити одборника између 12 и 24. Колико ће се бирати у којој опћини одборника, то одређује код устројства опћине надлежна жупанијска област, према броју душа, пространству опћине, броју села и т. д. Уз допуштење жупаније може се овај број промијенити.

Од овог броја одборника једну трећину бирају највећи порезовници у опћини. То је тако звани први разред. Остале двије трећине

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

бирају сви други опћинари који имају право гласа, без обзира на то, плаћају ли или не плаћају порезу. То је други разред.

Распис избора.

Избором опћ. одбора руководи котарска област. Она мора у законом одређено вријеме и расписати избор, то јест одредити рок, кад се мора обавити избор новог опћ. одбора. То ће бити крајем сваке треће године, јер § 23. закона опћинског вели да се одборници бирају на три године. Дакле, неколико времена прије него што истекну прописане три године мора кот. област расписати нове изборе.

Код нас, на жалост, не држе се области много пута закона, па поједини одбори и по пет година и више врше своју част. У таквом случају народ обично трпи, ћути. Али потребно је, да се у такову случају прави притужба на жуп. област, а ако је она одбије, онда у року 14 дана уток на владу против жуп. одлуке.

Састављање изборних листина.

Кад кот. област обавијести опћ. поглаварство о дану избора, мора у исти мах наредити му и то, до кад опћ. поглаварство мора саставити изборне листине: великих порезовника и осталих изборника.

Изборне листине саставља опћ. поглаварство.

Посебна листина саставља се за велике порезовнике, (I. разред) и посебна за остале изборнике (II. разред). Листина великих порезовника саставља се овако: Изборника великих порезника мора бити онолико колико се *свега* бира одборника у опћини. Дакле, гдје се бира свега одборника 12, ту ће се у листину I. разреда унијети 12 највећих порезника са правом гласа, по реду један иза другог, према величини изравног, државног пореза који плаћају у тој опћини. Порез који плаћају у којој другој опћини не рачуна им се. На првом мјесту дође најјачи порезовник, који има право бирати и бити изабран; иза њега онај који плаћа мање од њега, али више од осталих и тако даље. Дакле у I. разред долазе само они највећи порезовници, који имају право бирати и бити избрани. То је зато, што они између себе бирају трећину одборника. Па кад би у листину ушло — од њих 12 рецимо, — 10 који имају само право бирати, а не право бити избрани, онда не би могли избрати оне трећине, јер би остала само 2 за бирање.

У листину II. разреда мора ући сваки опћинар који има право бирати, без обзира на то плаћали или не плаћали порез.

Име, презиме, кућни број, мјесто сваког изборника мора бити тачно у листини означено, да се може контролирати, да ли му припада право гласа.

Русија.

Катарина Велика (1762—1796.)

Рекли смо да је владање ове руске царице било славно. Али само извана. Она је била жена необично умом обдарена и уз то још и врло образована; чељаде које је на први поглед провидјело сваког човјека и упознало, ваља ли зашто или не ваља. Зато је она знала себи избрати добре помоћнике: ђенерале, законодавце, високе чиновнике. И они су послове, које им је царица повјерила, извршавали ваљано, било у рату, било у миру. Ова женска имала је велику вољу и жељу да буде славна, да сја у свијету, да се њезина држава дигне над друге државе по сили. Али она је била женска свог доба, у ком се међу људе бројило само оно што је богато и тобожње племените крви. А сав остали народ био је кмет или роб, без великог дијела људских права. Па зато, и ако је држава сјала својом вањском величином, својим побједама над непријатељима, унутра се разлијегао лелек највећег дијела народа. Он је скупо плаћао те побједе. Катарина није била Петар Велики, и ако је то жељела. Петар Велики био је мученик, радник као и сваки његов поданик. Он је мрзио све нераднике и највећу господу, ако су била таква. Ако је тјерао народ да ради и даје за државу, радио је то и он, а гонио је исто тако и племиће и богате да раде и дају. Ако нису хтјели, тешко њима. Примали су батине, селили у Сибирију, губили иметак, као и најнижи поданик. Петар је скупио права племића, која су им од старине припадала. Насљедници његови, саме женске, вратили су им та права и дали још и више, а све на штету малих људи. Чинили су то много пута и зато, јер су помоћу племића долазили и силом на пријесто, па су им се хтјели а некад и морали одужити. За Катаринине владе дошло је племство на врхунац своје моћи, а народ ратарски у највећу биједу, тако да је за њене извана сјајне и славне владе дошло унутра у земљи до најстрашније буне народне у Русији. И та буна унутра планула је баш у исто доба, кад је држава водила славан рат с Турском, у ком се руско оружје прославило као ријетко кад. Дакле, према вани побједе и слава, а унутра страшна буна народна, која је прогутала хиљаде и хиљаде живота, а трећину државе преобратила у пустош.

Но, у другу руку, учинила је Катарина Велика много за Русију. Освојила је силне земље, пространије, него и један руски владар до тада; помогла напретку руске књиге, науке, умјетности; промијенила на боље управу и финансије државне; подигла војску копнену и поморску, које су послуже Петра Великог биле

занемарене; заселила многе пусте крајеве народом; проширила просвијећеност у народу дизањем школа народних, што је последице Петра Великог такођер било занемарено.

Први рат с Турском.

Напредовање Русије узбуђивало је друге државе. И Турска, подјарена од њих, објави Русији, на своју несрећу, рат 1771. г. У овом рату буду Турци управо смлављени. Адмирал Катаринин Алексије Орлов уништи у морском заливу Чесменском са руским ратним бродовљем до једног све турске ратне бродове. Ђене-

рал копнене војске Румјанцев освоји Влашку, смрви у неколико бојева турску војску и пријеђе Дунав с руском војском. Послије 900 го-сад је први пут руска војска прешла Дунав. На ријечи Кагугу потукао је он са пуких 17.000 Руса турску војску у којој је било 150.000 Турака и 80.000 Татара. Турака и Татара пало је мртвих и тешко рањених 20.000, више за 3.000 него што је било свега Руса. А Руса пало је само 900. 1774. године замоле Турци мир. Русија добије простране земље и друге погодности.

Срби у Старој Србији окупљени у пољу о празнику.

Шта се збива у нас и у свијету.

За „Српско Коло“ послали су нам: Стеван Грубић из Билињског Кута 80 ф.; Илија Црнојевић из Воћина 1 60 К; Петар Крајновић, нар. заступник, парох из Вел. Попине 8 К; Илија Кекић из Липа 1 К; Алекса Данојловић из Зворника 2 40 К; Саво Гаћеша, ратар из Мирковаца 3 20 К; Никола Богојевић из Шушњара 1 80 К; Ст. Стојановић, Живан Јовановић и Марко Поштић, ратар из Јамене сваки по 1 К 60 ф.; Ђуро Милашиновић из Јурге 1 К 60 ф.; Рокић Милутин из Јасеновца 3 К 20 ф. — У сватовима кћери нашег пријатеља Петра Ста-

кића скупљена је свота од 38 К као „прилог „Српском Колу“. Своту нам је послао г. Милкан пл. Будисављевић. — У сватовима г. Стеве Мркобраде из Вргинмоста и кћерке г. Раде Врховца из Тртника скупљено је за „С. Коло“ 50 К. За ту своту има се слати „С. Коло“ годину дана на 15 ратара из котара Глина и Вргинмост. — Правник г. Бошко Пајић из Петриње послао је 7 К као прилог „Срп. Колу“. Ова свота скупљена је у кући трговца г. Бастајића у Свињици.

Хвала им!

Пријатељи „Србобранови“ скупили су до сад за лист 2924 К.

Савјетујте своје рођане и пријатеље да купују и читају овај лист.

Овај број „Срп. Кола“ излази у петак мјесто у четвртак, јер јуче је био велики католички празник, на који не смију радити штампарије.

Мађари против нашега језика. По нагодби од 1868. имају наши делегати право говорити у пештанском сабору српски (или хрватски), Мађарони за 30 година нису нигда говорили српски или хрватски, него мађарски они који су знали, а други су ћутали, само да не раздраже Мађара. Мађари се већ били научили на то, као да је то чисто њихов сабор, а не заједнички, а и осталом свијету изгледало је тако, као да је то све само Мађарска, а да нема Хрватске и Славоније.

1906. почео је први пут одјекивати наш језик у пештанском сабору. Мађари су испрва трпјели мирно, али што је даље ишло, то им је све кривље бивало. Свијет је видио да то није чисто мађарски сабор, него да на свијету има и некаква Хрватска и Славонија са својима правима. Сад су наши делегати опет у Пешти и Мађари бјесне што говоре нашим језиком. Председник пријети да ће томе учинити крај. Али ту је нагодба, темељни државни закон, на који се краљ закleo. Господа Мађари предомислиће се малко, прије него учине чим пријете.

Нова велеиздаја у Аустрији. У Грацу је отпочела ове недјеље расправа против 13 Талијана, који су оптужени, да су од наше државе хтјели откинути Истру, Трст и јужни Тирол. Све су то момци и момчићи од 16 до 25 година. Тешко овој држави, ако јој од таквих пријети погибија.

Бранитељи Срба Јаворњана тек сад добише препис осуде, која је изречена још у јулију ове године. У име њих предао је ништовну жалбу на Сто Седморице д-р Јосип Немец.

Јован Бањанин, уредник „Србобрана“ и делегат у пештанском сабору, управо је у пештанском сабору на владу заједничку оштро питање о том, јели јој познато да је и загребачко зборно заповједништво преко капетана Цвиташа било у вези с оним Васићем, што је у београдском посланству наше државе правио оне лажне списе, којима су наши први људи окривљени издајом и како је то зборно заповједништво смјело учинити.

Чућемо шта ће одговорити влада.

Из Дивоша пише нам један општински одборник: Јављамо вам да је наш општински одбор у својој седници од 15. маја ове године на предлог одборника Дамјана Стојчевића јодногласно решио да се у Дивошу уведе ћирилица у општинској управи, пошто су у Дивошу сами Срби, па вас молимо да нам разјасните, до кога стоји кривица, или до општинске управе, иди до престојника котарског, те се до данас није извршио одборски закључак.

Молимо да ово изнесете у „Српском Колу“ и „Србобрану“, и онога на кога спада одговорност мало протресете нека боље извршава закључке.

Један одборник.

Одговарамо пријатељу да је крива свему влада, јер не допушта да се у општинама уведе ћирилица, ма да је то пролетос обећала. Зато што је влада погазила толика своја обећања и поштене речи, и ступила је коалиција с њом у жестоку борбу.

Општински одбори треба да, упркос, стварају непрекидно закључке о уважању ћирилице у општине, да влада види, како народ тражи своје српско право.

Читуља. У селу Криваји, котара вировитичког, сахрањен је 15. (28.) XI. о. год. Ђеорђија Шаврљуга, најстарији човјек у оном крају. Ђеорђије се родио 21./IV. 1808. године и доживио је, дакле, 103 године. Стари Ђеорђије био је кућни господар имућне и ваљане српске сељачке задруге Шаврљуга. Све до саме смрти своје био је стари Ђеорђије чео и доста снажан, само што му је у пошљедње вријеме ослабио вид. Кад су се наш велеиздајници, покојни поп Плато Соларић и д-р Душан Мијоковић, враћали из загребачке тамнице није сметала старом Ђеорђију ни висока старост ни шљепоћа, него је изишао са осталим српским народом на жељезничку станицу у Буловац, да дочека народне патнике и поздрави их добродошлицом. Вјечна му памјат!

Пјесма без краја.

— Из Свохватица —

Ту су гусле и гудало ту је,
А ја ћутим, не см'јем да загудим.
Имам пјесму, која краја нема;
Јако ми је за срце прирасла, —
Откинут' је велики су боли —
Хеј, па нек боли, попјеват' је морам.
— Ој Косово, ој поље криво!
Српска славо, круно раскинута!
Царе Лазо, бриго и небриго,
Што се нижем не приволи царству,
Небеско ти никад не гињаше!
Југ-Богдане са девет сокола,
Живот дасте, у гроб попадасте!
Страхињ-Бане, и сунце и дане,
Сунце сјело, па данак одн'јело!
Соколане, Мусићу Стјепане,
Дичан био, дично преминуо,
Дично своју главу зам'јенио!
Ој Милане, и срце и душо,
Не могу те подићи у зв'језде,
Сам се диже, — примакни се ближе!
Аој Вуче, сотонско унуче,
Зар те српска не одоји дојка,
Зар ти прија наша пропастија,
Зар те наша не застраши клетва!
Ој невјеро, нигдје те не било, —
Ал' те има, — то је терет свима!

— — Што вам пјевах, браћо моја драга,
Што вам пјевах, жалосни су звуци,
Ил' су звуци или су јауци
Са невјере, што ј' и данас жива,
Па и горе јауке нам спрема — —
— Ето пјесме, којој краја нема.

Различите вијести.

Руски сељаци и Толстојева смрт. Сав свијет и сав руски народ ожалио је Толстоја. А у руском народу ожалише га најискреније руски сељаци. Још док је жив био Толстој на свом болесничком кревету, купио се силан руски свет око кућице, у којој је боловао и клечећи молио се Богу за његово здравље. А кад је умро, из даљине велике стизали су сељаци, клецали, клањали се, крстили се и молили за душу праведника. Испратили су мртвачки сандук до жељезнице, а уз пут су на свима станицама, и по ноћи, рпе ратарске дочекивале жељезницу са спроводом. Кад је стигло Толстојево тијело до његова села, дочекао га је силан сељачки свијет, и ако су власти то забрањивале. Сељаци из Толстојева села узели су сандук на своја плећа. Пред спроводом носили су сељаци голему заставу, на којој је писало: „Драги Лаве Николајевићу! Спомен о твом добру неће умријети међу осиротјелим сељацима Јасне Пољане.“

У сељачким колима вожени су вијенци послани са свију страна на мртвачки сандук. Сељаци његови ископали су гроб у шумици близу села и спустили у њ свога добротвора и брата, великог учитеља народног и праведника.

Ратари и „Српско Коло“.

Ратар радник о „Српском Колу“.

Ђуро Дрљан из Пећана код Бунића радио је у Њемачкој у Гајсвајду и у туђини држао наш лист. Сад се враћа кући, па нам пише: „Лијепо Вас поздрављам и захваљујем на Вашој доброты за ратаре, на Вашим упутама и добрим савјетима. Са Вашијем листом јако смо задовољни, те желим и надаље да шаљем претплату на „Српско Коло“.

У једној школској опћини у Хрватској,

у којој се учитељ врло заузима за „Српско Коло“ има око 35 претплатника. Сад нам пише тај учитељ, између осталог, ово:

„Народ је јако замиловао „Српско Коло“ и сад о Новој Години, мислим, да ће се код мене број претплатника подвостручити“.

Кад би се овако ратари одазвали свом листу, из крајева гдје су богатији много од сиротих Бановаца, како би „Српско Коло“ било веће, пространије, па онда, богме, и боље.

Са мојих пољана.

Нигдје ресе... Вода... вода... вода свуда!
Кукурузи моји Савом преплављени,
О мој грки хљебе — моја надо худа!

Дошла јесен... црна... ето готована —
Ненасита хала ув'јек много треба.
Хајд' подмири агу, па кроз мјесец дана,
Сиротињо моја, иди проси хљеба!

Шта! Зар да ми суза из ока не кане,
Кад је плач и вапај око мене свуда!
Шта! Зар гњев у мени силни да не плане
Гледајући робље, робље — робље свуда!

Међеђа, 18. IX.

Васкрсије М. Обрадовић.

Јесам ли послао претплату на „Српско Коло“?

Одговори уредништва.

Остоји Симићу у Зв. Ви не дугујете ништа. Платили сте до 31. XII. 1910.

Мили Потноњану. Погрешком био је лист обустављен Вама и Николи. Сад га опет шаљемо преко г. учитеља. Оно што га нисте добивали, накнадиће Вам се.

Петру Дамјановићу из Цабуне. Из Вашег писма не можемо разумјети о чему се ради. Замолисте ког народног господина, да нам опише Вашу неприлику.

Николи Крги у Белишћу. Ви сте нама послали претплату за цијелу годину. Нисте ништа дужни. Књиге за коју питате нема овдје. То се може добити у Н. Саду.

Пријатељу у Бега-Сенђурђу. Лаж је што говоре за 19.000 К. Управитељ је ухваћен у једној малој погрешци и одмах скинут. Да је радикалска влада, он би могао остати годинама и развлачити народно добро. А сад то не може бити. У том је разлика између пре и сад. Примили смо претплату за „Србобран“.

2956. Ако сте задруга, онда пријавите ствар опћ. поглаварству, односно котарској области да казни оног који прави неред у задрузи. Ако је он самовластник, онда Вас не мора трпити код куће и може за живота чинити шта хоће са својим иметком. Може Вам одузети наследство само ако имаде за то разлога наведених у закону, али тих код Вас нема. Но и у том случају морате добити тако звани нужни дио (половицу законитог Вашег дијела).

Габошанину. Нема помоћи, кад су земљу купили и имају уговор.

Свака птица своје јату,
Сваки братац своје брату.

„Српско Братство; задруга за узајамно помагање“,

исплаћује не само посмртину од **К 2.000** (велико коло), од **К 1.000** (средње коло) или од **К 500** (мало коло), него се брине и за сирочад својих редовних чланова.

Српско Братство основало је из свог чистог добитка и прилога изванредних чланова „Фонд за сирочад Српског Братства“. Из тог фонда снабђева се сирочад одјећом и путним трошном, те се предаје или путем „Привредника“ на занате и трговину, или се школује.

Позивљу се Срби и Српкиње из аустроугарске монархије, који су здрави, а стари су између 24. и 55. године, да се одмах упишу као редовни чланови (бар у мало коло) у ову добротворну задругу.

Да задруга узмогне што више српске сирочади спремити за живот, моли она све имућније Србе и Српкиње, да прилажу за дјецу сиромашније браће и сестара, (јер не дао Бог, можда тим и нехотице чинимо добро и својим позним потомцима) те да буду задружни добротвори (приложе бар једампут најмање **К 100**), подупирачи (прилажу сваке године најмање по **К 6**) или прилагачи (прилажу кадгод хоће и колико хоће). — Уписе прима и сва извјешћа дава Управа (Zagreb, Писа бр. 7), па и повјереници, гдје их има. 15

Тражим да купим параднога коња

длаке црне (вранца) високог 170 цм. стара до 6 година, доброга касача. — Ко има на продају нека ми понуди, с ознаком цијене и какве је расе.

:: Мишко П. Јовановић, Доња Тузла (Босна) ::
1848 3-3

ШУМАР

добар манипулант вичан куповини и класификацији тврдог и меког дрвета може одмах добити мјесто :: Оферте са назначењем досадашњег рада и плате слати 1889

Фабрици чоколаде **К. М. ШОНДА**
Београд

Чудо од буквара. Овај мој буквар има дванаест лекција. Од првих осам лекција може свака да се научи за по сата, а последње четри свака за један сат времена. — Уз овај буквар може сваки сељак бити учитељ, ако и сам умије читати. — Ко ми пошаље са поштанском упутницом 55 потура (филира), тај добија буквар са наплаћеном поштарином. — Улма (Temes m.) Банат.

1842 Љубомир Јовановић, школски управитељ и учитељ.

Потврда. Овим потврђујем, да сам два момка, који нијесу умјели ни читати ни писати, научио за неколико минута да сасвим добро читају прву лекцију у буквару г. Љубомира Јовановића. — У Алибунару (Банат). Миша Галканиовић, парок.

Штампа: Српска Штампарија у Загребу.

Изнајмљујем кућу у селу Каблу, опћина Фаркашеваца најближа жељезничка станица Црквена а идући од Загреба Градец код Видовца, са 3 велике собе и подрумом, способну за дућан и крчму, која се у тој држи већ годину дана. Кућа је у сред села на раскршћу, преко пута филијала срп. прав. цркве. Прометно мјесто. Ко жели узети на 3 или више година нека се јави, може доћи видјети. 1915

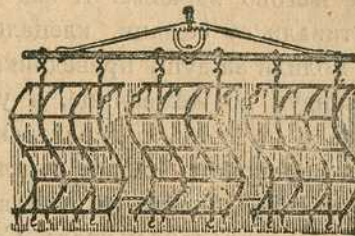
Јосип Кесић, село Кабао п. п. Фаркашевац.

— ПРВО БЈЕЛОВАРСКО ТРГОВАЧКО ДИОНИЧАРСКО ДРУШТВО — У БЈЕЛОВАРУ

препоручује своје богато творничко складиште свих врсти 1534

господарских и шиваћих стројева.

Наши господарски стројеви су из прве обљубљене и најгласовитије

творнице **Ф. и Н. Коваржик** из Простејева у Моравској, и шиваћи стројеви су из најгласовитијег фабриката, „Пфаф“ и систем „Сингер“. За доброту и каквоћу јамчимо. Горње стројеве продајемо за готов новац, као и на оброчно отплаћивање уз творничке цијене и обављамо све по-

правке засјецајуће у ову струку брзо и јефтино у властитој радионици.

Управа.

ВОХАНКОВИ МЛИНОВИ,

МОТОРИ И ЛОКОМОБИЛИ

: НА СИРОВО УЉЕ :

Трошак на сваки сат и сваку коњску снагу један и по филира зајамчено. Ванредно миран и једнак ход, за сваку индустрију прикладни. Без вентила, без цијеви за паљење, погибелъ експлозије искључена. 1869

Нема финансијске контроле, обласна дозвола није потребна.

Прорачуни бесплатно и франко.

Заступник у Загребу:

Заступник у Шавацу:

Т. Георгијевић

Стево Зукановић.

Прерадовићева улица 20.

МУШКАРЦИ! Цурење, печење и све болести мехура лијечи сигурно **ГОНТОЛ**, како то оверовљене признанице доказују. Гонтол се једе, дакле нема шприцања. Само 3 лончића без даљњег трошка за 12 круна шаље дневно

Љекарна САЛВАТОР, Рума бр. 157.
(Славонија). 1198

Одговорни уредник: Буда Будисављевић.